

TÜRKİYE ÇAĞDAŞ YAŞAMI DESTEKLEME VAKFI

TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİNİN SAĞLANMASI, CİNSEL ŞİDDETİ VE TACİZİ

ÖNLEME POLİTİKA BELGESİ

AMAÇ VE KAPSAM

Türkiye Çağdaş Yaşamı Destekleme Vakfı (TÇYDV), çağdaş eğitim yoluyla, Atatürk ilke ve devrimleri ile gerçekleştirilmiş hakların korunması, geliştirilmesi, yaygınlaştırılması ve böylece çağdaş insan ve topluma ulaşılması misyonunu üstlenmektedir. Bu misyonu yerine getirirken etnik köken, dil, din, yaş, cinsiyet kimliği, cinsel yönelim, engellilik durumu, sınıf, göçmen ya da mülteci statüsü, medeni hal gibi farklılıklara dayanan ayrımcılıkların karşısında durmak, bu ayrımcılıkların önlenmesi için toplumsal farkındalık yaratılmasına katkıda bulunmak, bu tür farklılıklara sahip kişilere kapsayıcı ve güvenli alanlar sunulması ve yürütülen çalışmaların bir arada uyum içerisinde gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir.

Bu politika belgesinin amacı, TÇYDV'nin toplumsal cinsiyete dayalı eşitsizlik, ayrımcılık ve cinsel tacize karşı duruşunu ve ilkelerini somutlaştırmaktır. Böylece, vakıf yöneticileri, görevli üyeler ve çalışanlar da dahil olmak üzere vakfın tüm birimlerinin uyması gereken ilke ve önlemlerin düzenlenmesi ve bunların cinsiyet ayrımcılığı, cinsel şiddet ve tacize karşı yapılandırılmaları taahhüdünü beyan etmek amaçlanmıştır.

POLİTİKA DAYANAKLARI

Bu belgenin temelini “İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi”, Birleşmiş Milletler “Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)”, “Kadına Karşı Şiddetin ve Aile içi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi)”, “Birleşmiş Milletler Kadın Birimi Stratejik Planı 2022 – 2025” belgesi, “Avrupa Konseyi Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Stratejisi 2020 – 2025” belgesi, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 10. Maddesi, “Türk Medeni Kanunu”, “Türk Ceza Kanunu”, “İş Kanunu”, “6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunu” başta olmak üzere ilgili madde ve kanunları ve Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu tüm uluslararası sözleşmeler oluşturmaktadır.

TANIMLAR

Atanmış Cinsiyet

Atanmış cinsiyet, bireye dünyaya gelmeden önce ya da doğum sonrasında dış genital özelliklerine göre atfedilen cinsiyeti ifade etmektedir. İkili cinsiyet sistemine göre atanmış cinsiyet genellikle kadın ve erkek şeklinde ikiye ayrılmaktadır.

Toplumsal Cinsiyet

Toplum ve kültür tarafından inşa edilmiş ve bireylerin atanmış cinsiyetleri etrafında şekillenen kadınlık ve erkekliğe dair anlamlar ve bu anlamlar üzerinden bireylere atfedilen özellikler ve beklentiler toplumsal cinsiyet olarak adlandırılmaktadır. Atanmış cinsiyet bireye fiziksel özellikleri nedeniyle atfedilen cinsiyeti ifade ederken toplumsal cinsiyet sosyal bir olguyu belirtmektedir.

Toplumsal Cinsiyet Roller

Toplumsal cinsiyet rolleri, kadın ve erkeğe dair toplumsal cinsiyet inanç ve kalıp yargılarına bağlı olarak şekillenen ve bireylerin uymaları beklenen rollerdir. Bu roller çeşitli özellikler, inanışlar, tutumlar ve davranışlar bütününden oluşmaktadır.

Cinsel Yönelim

Cinsel yönelim, bireyin duygusal, romantik ya da cinsel olarak kime ya da kimlere çekim duyduğunu ifade etmektedir.

Cinsiyet Kimliği

Bireyin kendini ait hissettiği ve tanımladığı cinsiyet, cinsiyet kimliğini oluşturmaktadır. Cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği farklı kavramları ifade etmektedir. Cinsel yönelim bireyin çekim duyduğu bireyleri belirtmekte, cinsiyet kimliği ise bireyin kendi benliğine dair tanımını içermekte ve psikolojik ve sosyal özellikleri de kapsamaktadır.

Ayrımcılık

Bireyin ya da bir grubun sahip olduğu ya da sahip olduğuna inanılan özellikleri nedeniyle farklı, çoğu zaman olumsuz, muameleye maruz kalmaları ayrımcılık olarak adlandırılmaktadır.

Toplumsal Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık

Toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık, bireylerin toplumsal ve kültürel olarak inşa edilmiş cinsiyet kalıp yargıları, rolleri ve inanışlarına dayalı olarak farklı muamelelere tabi tutulması, insan haklarından tamamen ya da kısmen yoksun bırakılması, dışlanması ve kısıtlanması durumudur.

Toplumsal hiyerarşide erkeklere kıyasla dezavantajlı konumda olan kadınlara karşı ayrımcılığın daha yaygın bir sorun olduğu görülmektedir. Cinsiyetlerinden dolayı ayrımcılığa uğrayan kadınlar, kaynak ve fırsatlara ulaşmada eşitsizlik, temel hizmetlerden yararlanamama ya da engellerle karşılaşma, çalışma hayatı ve siyasette sınırlı şekilde yer alma, şiddet ve kişisel ilişkilerinde güç dengesizliği yaşamaktadırlar. Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi'nin (CEDAW) 1. maddesinde kadına karşı ayrımcılık şu şekilde tanımlanmıştır: “Kadınlara karşı ayrımcılık, siyasal, ekonomik, sosyal, kültürel, kişisel veya diğer alanlardaki kadın ve erkek eşitliğine dayanan insan haklarının ve temel özgürlüklerinin, medeni durumları ne olursa olsun kadınlara tanınmasını; kadınların bu haklardan yararlanmasını veya kullanmalarını engelleme veya hükümsüz kılma amacını taşıyan veya bu sonucu doğuran cinsiyete dayalı herhangi bir ayırım, dışlama ve kısıtlama anlamına gelir.”

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

Toplumsal cinsiyet eşitliği, cinsiyetinden bağımsız olarak tüm bireylerin kamusal ve özel yaşamlarında eşit görünürlüğe sahip olmalarını, toplumsal yapıya katılım sağlayabilmelerini, sosyal, ekonomik ve politik kaynak ve fırsatlara eşit erişime sahip olmalarını ifade etmektedir.

Toplumsal Cinsiyet Politikası

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve var olan cinsiyet temelli ayrımcılıkların üstesinden gelmeyi amaçlayan politika ve stratejiler bütünü toplumsal cinsiyet politikası olarak adlandırılmaktadır.

Rıza

Rıza, bireyin kendisine yöneltilmiş söz, tutum ve davranışa etkin, iradi ve açık biçimde onay vermiş olmasıdır. Birey üzerinde statü, psikolojik ya da fiziksel güç, korku ve baskı kullanımı ile elde edilmiş sesli ya da sessiz onay rıza olarak kabul edilemez. Rızanın sürekliliği esastır. Birey, daha önce onay verdiği herhangi bir durumdan, her zaman ve koşulda rızasını geri alabilir.

Cinsel Şiddet

Cinsel şiddet, bireyin rızası dışında herhangi cinsel içerikli bir eyleme maruz kalması durumudur ve sözlü şiddetten zor kullanarak penetrasyona kadar sıralanabilecek eylemleri içermektedir.

Toplumsal Cinsiyete Dayalı Taciz

Toplumsal cinsiyete dayalı taciz, açık bir biçimde cinsel nitelikli olmayan, bireye atanmış cinsiyeti, cinsel yönelimi ya da cinsiyet kimliği nedeniyle yöneltilen söz ve eylemlerdir. Bu söz ve eylemler toplumsal cinsiyet inancı, kalıp yargı ve rollerini pekiştirecek şekildedir.

Cinsel Taciz

Bireylerin rızaları dışında maruz kaldıkları ve vücut dokunulmazlıklarını ihlal etmeyen cinsel nitelikli davranışların tümü cinsel taciz olarak adlandırılmaktadır. Cinsel taciz, söz ya da beden dili de dahil olmak üzere herhangi bir iletişim kanalı aracılığıyla gerçekleştirilebilir.

Misilleme

Misilleme, bir tür cinsel taciz olup bireyin duygusal ya da cinsel bir teklife karşılık vermemesi ya da bu teklifi reddetmesi nedeniyle hayatının farklı alanlarında çeşitli zorluklara maruz bırakılmasıdır.

Israrlı Takip

Bir cinsel taciz türü olan ısrarlı takip, hedef alınan bir bireyin yoğun bir biçimde diğer bir kişi tarafından takip edilmesidir. Bu durum kişiyi sokakta takip etmek ya da sosyal medya aracılığıyla kişide izlendiği algısını yaratmak gibi farklı davranışları içermektedir. Söz konusu bu davranışların ısrarlı takip olarak adlandırılması için belirli bir kişiye yöneltilmiş olması, bu durumun hedef alınan kişinin rızası dışında gerçekleşmesi, o kişide korku uyandırması ve tekrarlanan bir şekilde sergilenmiş olması gerekmektedir.

Ödüllendirme Vaadi

Bir diğer cinsel taciz türü olan ödüllendirme vaadi, bireyin duygusal ya da cinsel bir teklifi kabul ederse ödüllendirileceğine dair vaatte bulunularak rızasının inşa edilmesidir.

Çocuğa Yönelik Cinsel İstismar

18 yaşının altındaki çocuklara karşı gerçekleştirilen her türlü cinsel nitelikli şiddet ve taciz çocuğa yönelik cinsel istismarı ifade etmektedir.

POLİTİKALAR

Bu politika belgesi ile TÇYDV'nin toplumsal cinsiyet eşitsizliği, cinsel şiddet ve tacize karşı izlemeyi taahhüt ettiği politikalar şu şekildedir:

- 1) Toplumsal cinsiyet eşitliği yaklaşımını TÇYDV içinde desteklemek;
- 2) Kurum içerisinde vakıf yöneticileri, üyeler, çalışanlar, gönüllüler, bağış verenler ve hizmet verilenler de dahil olmak üzere toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dair bilinci ve farkındalığı arttırmak.
- 3) Kurum içerisinde toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcı tutum, davranış ve söylemleri ortadan kaldırmak ve toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı iletişimi güçlendirmek;

- 4) Vakfın tüm çalışmalarında toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasını bir ilke olarak benimseyerek bu politikalarını hizmet sağladığı kişilerin ve çalışanlarının eşit erişimi için sürekli geliştirmek;
- 5) Kadınların ve cinsel yönelim ya da cinsiyet kimliği nedeniyle farklı muameleye maruz kalan ve ayrımcılığa uğrayan tüm bireylerin (cinsel azınlıklar) güvenliğini önceleyen ve saygın hissettiği bir kurum kültürü oluşturmak;
- 6) TÇYDV genel merkezinde, yönetim ve diğer birimlerde cinsiyet dengesi ve cinsiyet çeşitliliği gözetilerek, kadın ve cinsel azınlıkların katılımını desteklemek;
- 7) Eğitim alanında, kadınların ve kız çocuklarının güçlenmesi için toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına hizmet eden programlar tasarlamak ve uygulamak;
- 8) Programlarında, projelerinde, faaliyetlerinde kadınlar, kız çocukları ve cinsel azınlıklar için güvenli alan oluşturmak ve bu yaklaşımla hizmet vermek;
- 9) Toplumsal cinsiyeti ana akımlaştırma sürecinde düzenli toplumsal cinsiyet analizi yapılmasını sağlamak. Böylece bireylerin toplumsal cinsiyet inanışları, kalıp yargıları ve rollerinden farklı etkilenme biçimlerinin, özel ihtiyaçlarının ve deneyimlerinin farkında olarak hizmetlere erişimleri ve kapasitelerinin güçlenmesi için kapsayıcı hizmet verildiğinden emin olmak;
- 10) Vakıfta gerçekleştirilecek cinsel taciz ve şiddet durumlarını takiben izlenecek bir yönerge sunmak. Bu yönerge ile eşit ve adil yaklaşımla uygulanabilir, net ve güncellenebilir bir plan geliştirmek;
- 11) Vakıfta cinsel taciz ve şiddet konusundaki başvuruların ciddiyetle ele alınarak başvuranın beyanının işleme konulması;
- 12) Fiziksel, cinsel, psikolojik ya da ekonomik şiddet, bezdiri (mobbing) ile cinsiyetçi ve baskılayıcı davranışlara müsamaha gösterilmemesi. Bu doğrultuda önleyici politikaların yanı sıra etkin mekanizmalar oluşturulması.

İLKELER

Yukarıda belirtilen politikalar izlenirken temel alınacak ilkeler şu şekildedir:

Koruyucu ve Önleyici Yaklaşımın Benimsenmesi

TÇYDV içerisinde ve yürüttüğü ve yer aldığı tüm çalışma ve faaliyetlerde toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılığa, cinsel şiddet ve tacize yer bırakmayacak koruyucu ve önleyici bir yaklaşımın benimsenmesi esastır.

Ayrımcılığa Karşı Durulması

TÇYDV'nin toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleme ve cinsel şiddet ve tacizi önleme konusundaki politikaları, bireylerin toplumsal yapıdaki dezavantajlarının farkında olarak, fakat bireyler arası herhangi bir etnik köken, dil, din, yaş, cinsiyet kimliği, cinsel yönelim, engellilik durumu, sınıf, göçmen ya da mülteci statüsü, medeni hal gibi farklılıklara dayanan ayrımcılıklara yer bırakmayacak şekilde yapılandırılacak ve uygulanacaktır.

Özenli Yaklaşım

Cinsel şiddet ya da taciz dahil olmak üzere şiddetin herhangi bir türüne dair şüphe içeren durumlarda iddialar etkin bir şekilde araştırılacaktır. Bu iddiaların araştırılması sırasında herhangi bir engele yer bırakılmayacak, engel oluşturmaya çalışanlar hakkında gerekli işlemler yapılacaktır. Mağdurların ikinci kez mağduriyete uğramaları önlenecektir. Araştırma ve değerlendirmenin başlatılması için başvuranın beyanı esas alınacaktır.

Gizlilik

Şiddet, cinsel şiddet ya da tacize dair bir iddianın soruşturulması esnasında başvuru sahibi, şikâyet edilen kişi ve olayla ilişkili diğer kişilerin özel hayatlarının gizliliği ve sahip oldukları haklar göz edilerek hareket edilecektir.

Güven

Yukarıda bahsedilen türden bir soruşturma esnasında gizlilik ve özen gösterme ilkeleri temel alınacak, soruşturma taraflarının güven duygularını zedelemeyecek önlemler alınacaktır.

İvedilik

Herhangi bir şiddet, cinsel şiddet ve taciz iddiası durumunda tarafların haklarını korumak ve durumu sonuca kavuşturmak adına vakfın ilgili yapılarının ivedilikle harekete geçmesi sağlanacaktır.

Bu süreçte toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve diğer hiyerarşik ve toplum içerisindeki güç dağılımına dayalı dezavantajlar göz önünde bulundurulmak kaydıyla başvuranın beyanı esas alınacaktır. Başvuranın beyanının esas alınması ile başvurunun soruşturulması sürecini başlatması ifade edilmektedir. Dolayısıyla başvuranın beyanının esas alınması ilkesinden soruşturmanın sonucuna dair herhangi bir çıkarım yapılamaz, ancak soruşturma sürecinin başlatılması anlaşılabilir.

Yargılamaksızın Destek

Herhangi bir şiddet, cinsel şiddet ve taciz iddiası durumunda mağdur olduğunu beyan eden tarafa vakıf tarafından psikolojik, tıbbi ve hukuki destek sağlanacaktır. Vakfın tüm bileşenleri soruşturma sürecine ve mağdura yargılamaksızın destek verecektir.

Riske ve Alınması Gereken Önlemlere Dair Bilgilendirme

Yukarıda bahsedilen türden bir iddia ve soruşturma sürecinde mağdur olduğunu beyan eden tarafa vakıf tarafından başvurulacak yol ve yöntemler, bunların içerdikleri riskler ve alınabilecek önlemler konusunda bilgi desteği sağlanacaktır.

Kasıtlı Yanlış Beyanlara Karşı Farkındalık ve Önlemler

Belirtildiği gibi başvuranın beyanının esas alınması soruşturma sürecini başlatacaktır. Bu esnada başvurunun herhangi bir yanlış beyan ve kişisel hesaplaşma motivasyonu içermediğinden emin olunması sağlanacaktır. Böyle bir durumda ise yanlış yönlendirme yapan kişi hakkında gerekli işlemler başlatılacaktır.